

Dierenliefde en mensenleed

door Sebas Faber

Toen George Orwell in de jaren twintig in Burma de *British rule* moest handhaven - tegen zijn zin, overigens -, werd hem op een dag gemeld dat een dolle olifant de omgeving onveilig maakte. Orwell greep een geweer en toog op pad, al snel gevolgd door een nieuwsgierige menigte Burmanen. Een doodgetrapte koelie zette hem op het goede spoor; tenslotte vond hij de olifant op een rijstveld, waar het dier doodkalm aan het grazen was.

Orwell begreep dat het beest was bedwaard en besloot niet te schieten. Maar de menigte achter hem verwachtte spektakel. Niet schieten, voelde hij, was onmogelijk. 'Een *sahib* moet zich als een *sahib* gedragen.' Niets doen zou gezichtsverlies zijn, op die plek en op dat moment een halsmisdrijf: '...het leven van iedere blanke in het Oosten was een lange strijd om niet te worden uitgelachen.'

De machtige blanke als tragisch figuur. 'En het was op dat moment (-) dat ik voor het eerst de holheid doorzag, de futilliteit van de blanke overheersing van het Oosten. Hier stond ik, de blanke met zijn geweer, voor de ongewapende menigte *natives* - ogenschijnlijk de hoofdrolspeler in het stuk, in werkelijkheid slechts een absurde marionet, heen en weer geslingerd door de wil van die gele gezichten achter me.'

Orwell gaat liggen, legt aan en schiet.

'Op dat ogenblik, in een tijdsverloop, zou men denken, dat zelfs voor de kogel nog te kort was om zijn doel te bereiken, kwam er een raadselachtige, angstaanjagende verandering over de olifant. Hij bewoog of viel niet, maar elke lijn van zijn lichaam was anders geworden. Plotseling leek hij geslagen, gekrompen, onmetelijk oud. (-) Ten slotte zakte hij slap op zijn knieën. (-) Een enorme seniliteit scheen bezit van hem te nemen. Je had kunnen denken dat hij duizenden jaren oud was.'

'Op de een of andere manier', schrijft Orwell, 'lijkt het erger een *groot* dier te doden'. Dat is waar. Vliegen doodslaan doet - behalve misschien Maarten Biesheuvel - iedereen; een hond uit zijn lijden verlossen, daar is moed voor nodig. Wat ook opvalt is dat de dood van de olifant Orwell (en de lezer) meer ontroert dan die van de koelie, even tevoren. Waarom is een raadsel, maar mensen voelen zich vaak meer solidair met dieren dan met hun soortgenoten. Maar dat is het niet alleen.

Wandelend door het Marrokaanse Marrakech bemerkt Orwell tot zijn verwondering, dat de mishandeling van de ezeltjes zijn bloed doet koken, terwijl de ellende van de *natives* hem geen zier interesseert. 'Lopend door een stad als deze, is het altijd moeilijk te geloven dat je tussen menselijke wezens loopt. Eigenlijk zijn alle koloniale rijken op dit feit gefundeerd. De mensen hebben bruine gezichten - er zijn er bovendien zo veel van! (-) Zijn ze echt hetzelfde vlees als je zelf bent? Hebben ze echt namen? Of zijn ze slechts een ongedifferentieerde bruine massa, ongeveer zo individueel als bijen (-) ?'

Orwells dierlijke visie van de onderdukte mens is bekend. In *Animal Farm* ontworstelt het vee zich aan het juk van de boer. In Marrakech trekt er een leger zwarten door de straat en voelt Orwell dezelfde dreiging: 'Er is één gedachte die elke blanke (-) denkt als hij een zwart leger ziet langsmarcheren: "Hoe lang kunnen we deze mensen nog blijven beetnemen? Hoe lang nog voor ze hun geweren de andere richting uit draaien?"'

Onze affectie selecteert op grootte, aaibaarheid en... op aantal.

In Nederland worden, onder deplorabele omstandigheden, 16 miljoen varkens gehouden. Zestien miljoen! Het is moeilijk te geloven dat het lieve, intelligente levende wezens zijn. Ze zijn roze - er zijn er bovendien zoveel van! Hoe lang nog voor dat ze zelf de vleeshaak ter poot nemen?

Aantekening

De citaten zijn afkomstig uit "Shooting an Elephant" en "Marrakech", te vinden in *Collected Essays* (London: Secker & Warburg, 1975).